

In memoriam Heda Festini (1928-2018)

Skuhala Karasman, Ivana; Martinović, Ivica

Source / Izvornik: **Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine, 2019, 45, 561 - 572**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:261:369188>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-04-01**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Institute of Philosophy](#)

In memoriam Heda Festini (1928–2018)*

U osamdeset i devetoj godini života, 18. lipnja 2018, preminula je hrvatska filozofkinja i sveučilišna profesorica Heda Festini.

Disertacija o Abbagnanu

Heda Festini rođena je 4. studenoga 1928. u Osijeku gdje je završila osnovnu školu i gimnaziju. Godine 1952. diplomirala je filozofiju, jugoslavensku književnost i psihologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje je i doktorirala 4. veljače 1965. tezom *Antropološka problematika pozitivnog egzistencijalizma Nicole Abbagnana* pred povjerenstvom u sastavu: Vladimir Filipović (mentor), Branko Bošnjak i Danilo Pejović (sl. 1). Nakon 1945. godine bila je to prva doktorska disertacija iz filozofije koju je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu obranila jedna žena.

Za Nolitovu knjižnicu suvremene filozofije *Symposion* prevela je s talijanskoga Abbagnanovo djelo *Possibilità e libertà* (1956), poprativši to izdanje uvodnom studijom »Filozofija pozitivnog egzistencijalizma Nicole Abbagnana«, u kojoj je sažela vlastitu doktorsku disertaciju.¹ Jednom od potpisnika ovoga spomen-slova, Ivici Martinoviću, to je izdanje omogućilo prvi susret s mišljenjem Hede Festini.

* Ovaj je članak rezultat istraživanja na projektu »Hrvatske filozofkinje u europskom kontekstu«, koji pod oznakom HRZZ UIP-2017-05-1763 financira Hrvatska zaklada za znanost.

¹ Heda Festini, »Filozofija pozitivnog egzistencijalizma Nicole Abbagnana«, u: Nicola Abbagnano, *Mogućnost i sloboda*, prevela Heda Festini (Beograd: Nolit, 1967), pp. 7–45.

S A D R Ž A J :

	Str.
I poglavlje	
ANTROBOLOGIJA U PERSPEKTIVI ZNANOSTI I FILOZOFIJE	1.
II poglavlje	
POVIJESNO UOKVIRENJE POZITIVNOG EGZISTENCIJALIZMA	31.
III poglavlje	
DVA POLA POZITIVNOG EGZISTENCIJALIZMA	64.
I dio:	
Abbagnanov i Pacijev pozitivni egzistencijalizam	65.
par. 1. Egzistencijalna struktura	65.
par. 2. Kategorija mogućnosti	68.
par. 3. Temporalnost i historicitet	69.
par. 4. Novi racionalizam	71.
II dio:	
Transfiguracija pozitivnog egzistencijalizma	77.
IV poglavlje	
ANTROPOLOŠKI DOSEG ABBAGNANOVE FILOZOFIJE	80.
par. 1. Antropološka filozofija i humanizam zna- nosti	88.
par. 2. Konceptija realnosti kao mogućnosti	102.
par. 3. Egologija i komunikabilitet	106.
par. 4. Autentični izbor i sloboda	114.
par. 5. Povijest kao horizont realnog bivstvovanja	127.
ZAKLJUČAK	137.
B I L J E Š K E	144.
Literatura	158.

x x x x x x
 x x x x x
 x x x
 x

Slika 1. Sadržaj doktorske disertacije Hede Festini. Heda Festini, *Antropološka problematika pozitivnog egzistencijalizma Nicole Abbagnana*, doktorska disertacija (Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, 1964).

Radni vijek u Puli i Zadru – od nastavnice u osnovnoj školi do sveučilišne profesorice

U Zadru je Heda Festini provela gotovo čitav svoj radni vijek. Od 1951. do 1959. godine radila je kao nastavnica u osnovnoj školi i gimnaziji u Puli, a od 1959. do 1961. godine u gimnaziji u Zadru. Od 1961. do 1967. godine predavala je na Pedagoškoj akademiji u Zadru, a od 1967. pa sve do umirovljenja početkom 1992. godine na Filozofskom fakultetu u Zadru, ponajprije logiku i metodologiju znanosti.

Suradnja s Institutom za filozofiju i u Prilozima

S Institutom za filozofiju i njegovim časopisom *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine* profesorice Festini vezivale su mnogostruke, višedesetljetne veze. U razdoblju od 1971. do 1975. surađivala je s Institutom kao vanjski suradnik i potpisala tri ugovora: »Logistika Trogirana Albina Nađa« (1971),² »Antun Petrić, filozof umjetnosti i slobode« (1973) i »Djelo filozofa Jurja Politea« (1975).³ Ti su ugovori urodili prvo dvjema opsežnim studijama – o Albinu Nagyu i Antunu Petriću, a kasnije i dvjema knjigama – o Jurju Politeu i Antunu Petriću.

U razdoblju od 1978. do 1980. bavila se istraživačkom temom »Konceptija znanosti u Dalmaciji 19. st.« u okviru međurepubličkog projekta »Historija filozofije naroda Jugoslavije«.⁴ Pritom se usredotočila na proučavanje misli Lombardanina Pietra Botture, dugogodišnjega profesora i ravnatelja zadarskoga liceja, napose na njegovo glavno djelo *Ideologia* (1832, 1835).

Od 30. lipnja 1992. do 31. kolovoza 1995. vodila je projekt »Juraj Politeo, neobjavljeni radovi« i pritom sustavno proučavala Politeovu rukopisnu ostavštinu u Veneciji.⁵ Kao voditeljica projekta bila je do kraja 1993. godine i članica Znanstvenoga vijeća Instituta za filozofiju.

U skladu s istraživačkim zadacima koje je odabrala kao teme ugovorā ili projekata u Institutu za filozofiju objavljivala je i članke u časopisu *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine*, ali je to nastavila raditi i kasnije mimo

² *Institut za filozofiju 1967.–2002.* (Zagreb: Institut za filozofiju, 2002), u poglavlju »Znanstvenoistraživačka djelatnost«, pp. 16–31, na p. 19.

³ *Institut za filozofiju 1967.–2002.* (Zagreb: Institut za filozofiju, 2002), u poglavlju »Znanstvenoistraživačka djelatnost«, p. 20.

⁴ *Institut za filozofiju 1967.–2002.* (Zagreb: Institut za filozofiju, 2002), u poglavlju »Znanstvenoistraživačka djelatnost«, p. 21.

⁵ *Institut za filozofiju 1967.–2002.* (Zagreb: Institut za filozofiju, 2002), u poglavlju »Znanstvenoistraživačka djelatnost«, p. 26.

formalnopравnih spona.⁶ Već u prvom godištu novopokrenutoga časopisa surađuje opsežnom studijom »Logistika Trogirana Albina Nađa«,⁷ a ta se njezina suradnja, uz neke prekide, nastavlja do 2017. godine kad objavljuje članak »Što je to indukcija u Ruđera Boškovića?«,⁸ što je, koliko nam je poznato, i posljednji članak koji je objavila u znanstvenoj periodici. Suradnja u vremenskom rasponu od 43 godine!

U ovom je časopisu profesorica Festini, moglo bi se tako sažeti, objavila tri niza članaka. U prvom razdoblju, za Filipovićeve upravljanja Institutom (1975–1984), objavila je pet članaka o hrvatskim filozofima koji su svoja djela napisali na talijanskom jeziku: o Trogiranu Albinu Nagyju, Komižaninu Antunu Petriću, 'Zadraninu' Pietru Botturi i Cresaninu Frani Petriću.

U razdoblju 1994–1999. objavila je niz od šest članaka o Splićaninu Jurju Politeu, među kojima se po novini ističu tri članka o »Politeovoj misaonoj krivulji«, plod njezina ustrajnog istraživanja Politeovih bilježnica, što joj je *in situ*, u negdašnjoj Politeovoj radnoj sobi i knjižnici u palači uz Madonna dell'Orto, dobrohotno omogućio filozofov unuk dr. Paolo Zenoni Politeo, koji svjedoči:

»Počevši od svibnja 1993. g. do danas [ožujka 1999. g.], svake godine, i po zaduženju Ministarstva znanosti Republike Hrvatske, prof. Festini dolazila je u Veneciju, zadržavajući se duge sate u Politeovu studiju. Ona je sredila rukopise po kronologiji i sadržaju, a povrh svega sa zalaganjem, ustrajnošću i bez daljnje zadivljujućom hrabrošću dešifrirala i prepisala mnoge Politeove stranice, za mene neprohodne.«⁹

Od 2003. do 2017. profesorica Festini objavljivala je u *Prilozima* svoja creska izlaganja iz hrvatske filozofske baštine, održana na simpoziju »Frane Petrić i renesansne filozofske tradicije« u okviru *Dana Frane Petrića* – osam članaka o Petriću, jedan o Bedekoviću i jedan o Boškoviću.

Sudjelovala je na pet simpozija koje je organizirao Institut za filozofiju. Tako je za simpozij *Vladimir Filipović – život i djelo*, što se održao 16. i 17. svibnja 1985. u Zagrebu, odabrala izlaganje »Dr. Vladimir Filipović, profesor zagrebačkog Filozofskog fakulteta i Odsjeka za filozofiju u Zadru«. Na drugom simpoziju u čast Vladimira Filipovića, što je pod naslovom *Vladimir Filipović – život i djelo: u povodu 100. obljetnice rođenja* održan u Zagrebu od 7. do 9.

⁶ Vidi prilog »Bibliografija članaka Hede Festini u izdanju Instituta za filozofiju« uz ovo spomen-slovo.

⁷ Heda Festini, »Logistika Trogirana Albina Nađa«, *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine* 1 (1975), pp. 75–138.

⁸ Heda Festini, »Što je doista indukcija u Ruđera Boškovića?«, *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine* 43/2 (2017), pp. 417–436.

⁹ Paolo Zenoni Politeo, »Una testimonianza«, u: Heda Festini, *Život i djelo Splićanina Jurja Politea* (Zagreb: Hrvatsko filozofsko društvo, 2003), pp. 13–15, na p. 15; također i u hrvatskom prijevodu: Paolo Zenoni Politeo »Svjedočanstvo«, pp. 17–19, na pp. 18–19.

prosinca 2006, odlučila je izlagati još intimnije – na temu »Vladimir Filipović, moj profesor«.

Na simpoziju *Stanje istraživanja povijesti hrvatske filozofije* koji je upriličen u Zagrebu od 13. do 15. listopada 1994. uz dvadesetu obljetnicu ovoga časopisa, održala je izlaganje naslovljeno »Politeova *Plava bilježnica (1879–1880)*«, a na simpoziju povodom tridesete obljetnice časopisa *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine*, održanom od 12. do 14. svibnja 2005, imala je izlaganje »O nekim rezultatima i novim zadacima istraživanja hrvatske filozofske baštine«. Posljednji je put na jednom institutskom simpoziju izlagala u sklopu simpozija *Filozofkinje u Hrvatskoj*, održanom u Zagrebu od 7. do 9. prosinca 2016, kad je izlagala na temu »Marija Brida (1912–1993) o H. Bergsonu«. Tada je već bila vidno slabijeg zdravlja, ali još puna duha i životnog elana.

Saldo znanstvene produkcije

Profesorica Heda Festini objavila je četiri knjige: *Život i djelo Splitsanina Jurja Politea* (1977),¹⁰ *Antun Petrić, filozof iz Komiže* (1992),¹¹ *Uvod u čitanje Ludwiga Wittgensteina* (1992)¹² i *Život i djelo Splitsanina Jurja Politea* (2003). Četvrti je naslov identičan prvom, ali je njezina druga knjiga o Politeu, premda istoga ustroja, bitno dopunjena istraživanjima rukopisnoga, a neobjavljenoga Politea, trostruko opsežnija od njezina knjižnoga prvijenca i stoga doista nova knjiga.

Tijekom svoje zadarske profesure, ali u kontinuitetu i nakon umirovljenja, redovito je u časopisima objavljivala svoje filozofske članke: najprije u *Zadarskoj reviji* i *Riječkoj reviji* početkom 1960-ih, potom u *Radovima Filozofskoga fakulteta u Zadru* (sl. 2) i zagrebačkoj *Političkoj misli*, kao i u beogradskim časopisima *Filozofija* i *Theoria*, ljubljanskom *Anthroposu* i riječkim *Dometima*; od osnutka 1975. u *Prilozima za istraživanje hrvatske filozofske baštine*, a od 1989. godine u časopisima Hrvatskoga filozofskog društva *Filozofska istraživanja* i *Synthesis Philosophica*; napokon u časopisima *Jahr: Europski časopis za bioetiku* i *The hollistic approach to enviroment* u 2010-im.

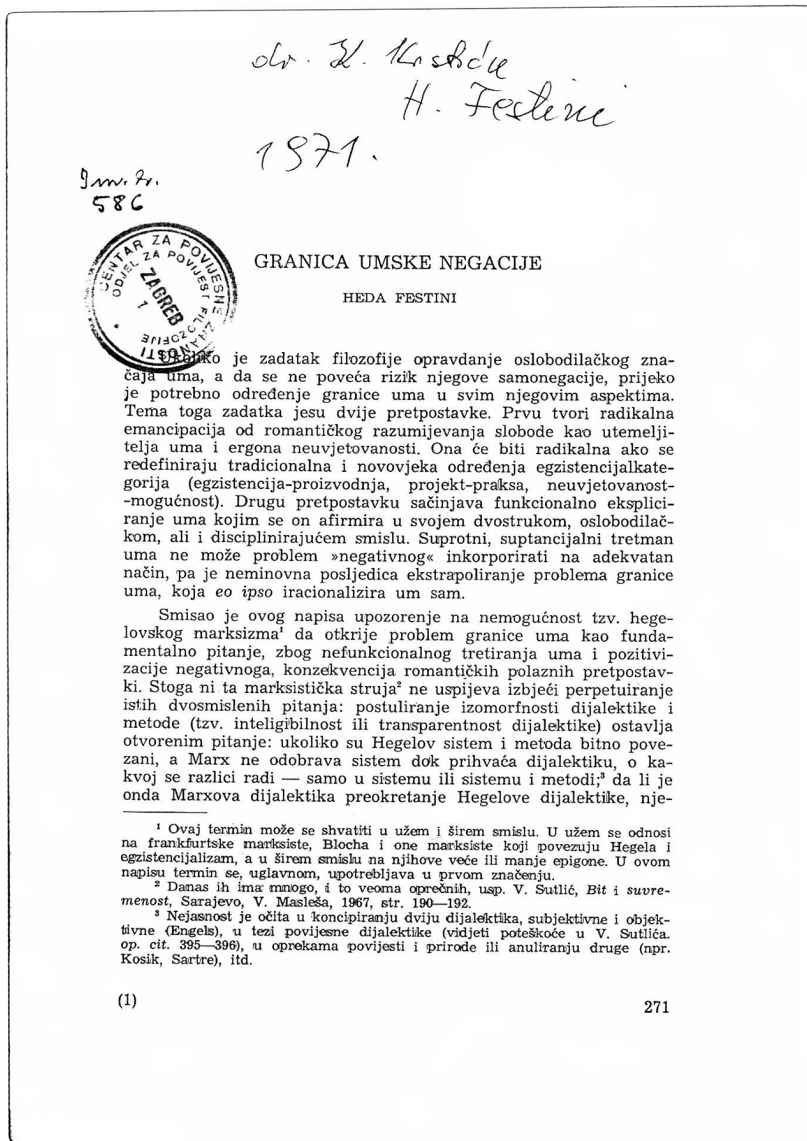
Od 1960. do 2008. objavila je dvanaest članaka o Jurju Politeu, od toga sedam u ovom časopisu.

Od 1977. u *Annalima Sveučilišta u Bariju* do 1989. godine u *Filozofskim istraživanjima* objavila je devet članaka o misli Ludwiga Wittgensteina.

¹⁰ Heda Festini, *Život i djelo Splitsanina Jurja Politea* (Zagreb: Institut za filozofiju Sveučilišta u Zagrebu – Sveučilišna naklada Liber, 1977).

¹¹ Heda Festini, *Antun Petrić: filozof iz Komiže* (Split: Književni krug, 1992).

¹² Heda Festini, *Uvod u čitanje Ludwiga Wittgensteina* (Zagreb: Hrvatsko filozofsko društvo, 1992).

Slika 2. Prigovori Hede Festini hegelovskom marksizmu. Posveta dr. Krunoslavu Krstiću s potpisom 1971. godine – primjerak iz knjižnice Instituta za filozofiju. Heda Festini, »Granica umske negacije«, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru: Razdio lingvističko-filološki* 8–9 (1968/1969, 1969/1970), pp. 271–294, na p. 271.

Od 1979. do 2016. godine objavila je deset članaka o Frani Petriću, od toga devet u ovom časopisu.

Rado je objavljivala u inozemnim analitičkim zbornicima: od zbornika 2. Wittgensteinova simpozija *Wittgenstein and His Impact on Contemporary Thought* (1978) do zbornika *Advances in Scientific Philosophy* (1991) u počast Paulu Weingartneru.

Zasluge za uspon analitičke filozofije u Hrvatskoj

U krajoliku hrvatske filozofske produkcije u Hrvatskoj 1960-ih Heda Festini istaknula se 1967. godine prvom javnom raspravom

»o legitimnosti filozofije znanosti, tada središnje discipline analitičke filozofije. Od tada datira analitička filozofija *zadarskog kruga* kojoj se 1982. godine pridružuje i istoimena sekcija u Rijeci. Uspjesi zadarskog kruga bili su značajni, jer se od 1970. godine uvode u nastavu tipične analitičke discipline, kao što su *matematička logika i semantika, filozofija znanosti i filozofija jezika*, a 1974. godine i sama matematika u sklopu filozofskog studija.«¹³

Njezin je velik institucionalni uspjeh, među prvima u tom pravcu, bilo i izdvajanje Katedre za logiku i metodologiju znanosti na Filozofskom fakultetu u Zadru počevši od akademske 1971/1972. Novi institucionalni okvir omogućio je postupno kadrovsko jačanje Odsjeka za filozofiju, napose kad je u razdoblju 1988–1990. primljeno pet mladih istraživača.¹⁴ Stoga se profesorica Festini s pravom smatra utemeljiteljicom *zadarske analitičke škole*. Riječima Dunje Jutronić:

»Bavljenje analitičkom filozofijom u Hrvatskoj počinje mnogo ranije, tj. krajem sedamdesetih godina kada je prof. dr. Heda Festini u Zadru pokušala, i na kraju uspjela, stvoriti analitički orijentiran Odsjek za filozofiju.«¹⁵

Djelovanje zadarskoga kruga blagotvorno je utjecalo i na grananje i jačanje analitičkoga mišljenja u cijeloj Hrvatskoj, napose u drugim dvama filozofskim središtima, Rijeci i Zagrebu, a uspon analitičkoga mišljenja institucionaliziran je na hrvatskoj razini osnivanjem Sekcije za analitičku filozofiju na Godišnjoj

¹³ Heda Festini, »Analitička filozofija u nas«, *Scopus* 4/1 (1999), br. 11, pp. 93–97, na p. 93. Nadalje u bilješkama: Festini, »Analitička filozofija u nas« (1999).

¹⁴ Heda Festini, »Analitička filozofija zadarskog kruga: U povodu osnivanja analitičke sekcije HFD-a«, *Filozofska istraživanja* 11 (1991), pp. 87–89, na p. 88.

Nadalje u bilješkama: Festini, »Analitička filozofija zadarskog kruga« (1991).

¹⁵ Dunja Jutronić-Tihomirović, »Novija analitička filozofija u Hrvatskoj«, *Filozofska istraživanja* 14 (1994), pp. 585–591, na p. 585.

skupštini Hrvatskoga filozofskog društva 7. prosinca 1990. Heda Festini bila je dakako suosnivačica te sekcije s dvama podružnicama – zadarskom i riječkom.

Knjiga *Uvod u čitanje Ludwiga Wittgensteina* (1992) kruna je njezina umovanja u obzoru analitičke filozofije. Pisana i sama wittgensteinovski, ona raspravlja četiri pristupa Wittgensteinovu djelu: 1. polazište Wittgensteinove ‘slike svijeta’ u logici odnosno filozofiji; 2. transformacije logičke gramatike; 3. ulaze u semiotiku i semantiku; 4. otvorenost prema epistemologiji znanosti, napose kako se ona ocrta u razvoju filozofije psihologije. Knjigu zaključuje prikaz i ocjena raspre među znanstvenicima uz objavljivanje Redpathove knjige *Ludwig Wittgenstein: A Student's Memoir* (London, 1990).

Povjesničarka hrvatske filozofije

Uza svoja nastavna zaduženja i uz znanstvenu produkciju posvećenu temama iz filozofije znanosti, što je bila njezina filozofska preferencija, Heda Festini poduzimala je intenzivna, dugotrajna i izazovna istraživanja hrvatske filozofske baštine. Prvi članak, posvećen Jurju Politeu, objavila je 1960. godine, a posljednji, posvećen Ruđeru Boškoviću, početkom 2018. godine.¹⁶ Članke o hrvatskim filozofima objavljivala je dakle u ogromnom vremenskom rasponu – gotovo šest desetljeća! Oslonjena na vrsno znanje talijanskoga jezika, glavninu svoga istraživačkoga rada usmjerila je prema filozofima 19. stoljeća, koji su svoja glavna djela napisali na talijanskom, a potjecali su s hrvatske obale ili djelovali u Zadru: *Ideologia* (Zadar, 1832, 1835) Pietra Botture, *La definizione del bello data da Vincenzo Gioberti* (Zadar, 1875) Antuna Petrića, *Principi di logica* (Torino, 1891) Albina Nagya i *Scritti filosofici e letterari* (Bologna, 1919) Jurja Politea. Ne samo da je time zašla u područje kojim se u 1960-im i 1970-im nitko nije bavio, nego je do danas ostala jedina koja se na taj način bavila podistraženim 19. stoljećem. Kad je prigodom 30. obljetnice ovoga časopisa opisala vlastita istraživanja devetnaestostoljetne filozofske produkcije u Hrvata, napose proučavanja Pietra Botture, Antuna Petrića, Đura Pulića, Jurja Politea i Albina Nagya, izlaganje je zaključila ovom rečenicom:

»U svakom slučaju ostaje dovoljno posla i za naredne generacije, ne samo u otkrivanju novih autora tog vremena nego također u ponovnoj obradi već analiziranih autora.«¹⁷

¹⁶ Heda Festini, »Filozofski problem ‘nesvijesnog’ kod Đorda Politea«, *Zadarska revija* 9/4 (1960), pp. 299–304; Heda Festini, »Što je doista indukcija u Ruđera Boškovića?«, *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine* 43/2 (2017), pp. 417–436.

¹⁷ Heda Festini, »O nekim rezultatima i novim zadacima u istraživanju hrvatske filozofske baštine«, *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine* 31 (2005), pp. 261–272, na p. 271.

U svojim se istraživanjima profesorica Festini nije ograničila na 19. stoljeće: na creskom simpoziju 1979. prvi je put izlagala o Petriću, a s njegovom se mišlju, redovito u analitičkom ključu, suočavala od 2002. do 2016. Pisala je o još dvojici kasnorenesansnih hrvatskih filozofa: Zadraninu Federiku Grisogonu i Zagrepčaninu Pavlu Skaliću. Iz hrvatske filozofske baštine 18. stoljeća privukla su je dvojica – Ruđer Bošković i Kazimir Bedeković.

Stare hrvatske filozofe čitala je i tumačila iz analitičke perspektive, u postupku koji bi se – zbog ustrajne potrage za poveznicama sa suvremenosti – mogao nazvati rekontekstualizacijom filozofskoga nasljeđa. Kako je i sama zabilježila 1991. godine:

»No pri tome ne treba zaboraviti da se i u pristupima filozofima iz hrvatske filozofske baštine uvijek polazilo i još se polazi iz analitičke perspektive.«¹⁸

Heda Festini odužila se i svojim starijim suvremenicima: napisala je dva članka o svom profesoru Vladimiru Filipoviću¹⁹ i jedan o Mariji Bridi, prvoj profesorici filozofije na Filozofskom fakultetu u Zadru.²⁰ Svojim je istraživanjima, člancima i knjigama o hrvatskim filozofima trajno zadužila hrvatsku kulturnu i znanstvenu javnost.

U Rijeci

Nakon umirovljenja, u jeku Domovinskog rata, Heda Festini zajedno sa svojom majkom, bježeći od razaranja, pronalazi dom u Tizianovoj ulici u Rijeci. Nedugo nakon preseljenja njezin stan u Zadru pogodila je granata. Brzo se priviknula na život u Rijeci u kojoj se i dalje intenzivno bavila filozofijom, redovito sudjelujući na filozofskim kolokvijima na Filozofskom fakultetu u Rijeci.

Godine 1993. postaje agilnom urednicom biblioteke *Analytica Adriatica* što ju je izdavao Hrvatski kulturni dom u Rijeci, a pokrenula riječka podružnica Sekcije za analitičku filozofiju Hrvatskoga filozofskog društva.²¹ Objavljuje engleski prijevod Deweyeve studije o povijesti i krizi liberalizma: John Dewey,

¹⁸ Festini, »Analitička filozofija zadarskog kruga« (1991), p. 88.

¹⁹ Heda Festini, »Vladimir Filipović – profesor zagrebačkog Filozofskog fakulteta i odsjeka za filozofiju u Zadru«, *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine* 11/1–2(21–22) (1985), pp. 207–208; Heda Festini, »Dr. Vladimir Filipović – baština za generacije«, u: Erna Banić-Pajnić, Mihaela Girardi-Karšulin, Ljerka Schiffler (ur.), *Vladimir Filipović: život i djelo (1906–1984)*, (Zagreb: Institut za filozofiju, 2008), pp. 35–41.

²⁰ Heda Festini, »Marija Bida (1912.–1993.) o H. Bergsonu«, u: Luka Boršić i Ivana Skuhala Karasman (ur.), *Hrvatske filozofkinje* (Zagreb: Institut za filozofiju, 2017), pp. 177–184.

²¹ Usp. Festini, »Analitička filozofija u nas« (1999), pp. 95–96.

Liberalizam i društvena akcija (Zagreb: KruZak, 2004), pridodajući mu i vlastiti pogovor. Dio svoje časopisne produkcije, usmjeren na teme iz bioetike, objavljuje u riječkom časopisu *Jahr: Europski časopis za bioetiku* koji izdaje Katedra za društvene i humanističke znanosti u medicini, Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci.²² O ekološkim temama piše za sisački časopis *The Hollistic Approach of Environment*, što ga je pokrenula Udruga za promicanje cjelovitog pristupa okolišu.

Heda Festini bila je vedra i pronicljiva duha, uvijek spremna na šalu i zabavu. Bavila se tenisom i cijenila je sportske aktivnosti tako da je i u visokoj životnoj dobi bila snažna i zdrava. Rado je razgovarala i dijelila svoje znanje na jednostavan i nepretenciozan način. Svima je ostala u sjećanju kao pristupačna i otvorena osoba koja je veoma držala do svog izvanjskog izgleda. S njom su se posebno voljeli družiti mlađi kolege kojima je rado pričala anegdote iz svog bogatog života. Iza nje su ostali unuci Berislav Marušić i Sanja Dembić koji su također izabrali filozofiju za svoj životni poziv. Heda Festini nas je naučila kako živjeti život u njezovoj punini, sa strašću i dostojanstvom.

Bibliografija radova Hede Festini u izdanju Instituta za filozofiju

Prilozi za istraživanje hrvatske filozofska baštine

1. »Logistika Trogirana Albina Nađa«, *PIHFB* 1 (1975), pp. 75–138.
2. »A.[ntun] Petrić, filozof umjetnosti i slobode«, *PIHFB* 2 (1976), pp. 101–134.
3. »Botturina koncepcija značenja i suvremena lingvistika«, *PIHFB* 4 (1978), pp. 157–179.
4. »Frane Petrić o principima historijskog istraživanja iz perspektive problematičke povijesti«, *PIHFB* 5 (1979), pp. 27–42.
5. »Botturina teorija jezika«, *PIHFB* 8 (1982), pp. 75–91.
6. »Dr Vladimir Filipović – profesor zagrebačkog Filozofskog fakulteta i Odsjeka za filozofiju u Zadru«, *PIHFB* 11 (1985), pp. 207–208.
7. »Politeova *Plava bilježnica* (1879–1880): O nacrtu neodržanoga predavanja na Sveučilištu u Padovi«, *PIHFB* 20 (1994), pp. 243–253.
8. Prikaz: »Marija Brida, *Misaonost Janka Polića Kamova*«, *PIHFB* 20 (1994), pp. 494–496.
9. »Etički naturalizam kao ekoteorija (O natuknicama u Politeovim spisima)«, *PIHFB* 21 (1995), pp. 291–300.

²² »Ethics and sport«, *Jahr* 2 (2011), pp. 311–317; »Bioetika i filozofija biologije«, *Jahr* 3 (2012), pp. 279–284; »Zašto trebamo znanje o obilježjima zakona u biologiji«, *Jahr* 5 (2014), pp. 83–95; »Karl Marx: prirodna povijest (ekologija)«, *Jahr* 7 (2016), pp. 45–54.

10. »Politeova misaona krivulja: 1845–1913. (Rani spisi: 1845–1859)«, *PIHFB* 22 (1996), pp. 343–359.
11. »Politeova misaona krivulja: 1845–1913. (Srednje razdoblje: 1860–1889)«, *PIHFB* 23 (1997), pp. 147–181.
12. »Politeova misaona krivulja: 1845–1913. (Kasno razdoblje: 1890–1913)«, *PIHFB* 24 (1998), pp. 145–183.
13. »Politeov temelj za Millovu logiku«, *PIHFB* 25 (1999), pp. 157–190.
14. »Platonova koncepcija o učenju / ne učenju vrline – Petrić«, *PIHFB* 29 (2003), pp. 19–26.
15. »Tragom utilitarizma u F. Petrića«, *PIHFB* 30 (2004), pp. 59–67.
16. »O nekim rezultatima i novim zadacima u istraživanju hrvatske filozofske baštine«, *PIHFB* 31 (2005), pp. 261–272.
17. »Kada analiziram Franu Petrića (1529–1597), zašto mislim na Jurja Politea (1827–1913)?«, *PIHFB* 34 (2008), pp. 55–68.
18. »Petrić i Acastos«, *PIHFB* 35 (2009), pp. 45–53.
19. »Pavao Skalić i znanost«, *PIHFB* 36 (2010), pp. 39–48.
20. »Frane Petrić o Empedoklu pjesniku: Petrić i Acastos, nastavak drugi«, *PIHFB* 38/1 (2012), pp. 79–83.
21. »Petrićeva *La deca semisacra* kao moguće kodificiranje morala«, *PIHFB* 39/1 (2013), pp. 27–33.
22. »Što je Petrić u trećem svesku *Peripatetičkih rasprava* – filozof ili teolog?«, *PIHFB* 42/1 (2016), pp. 69–81.
23. »Kazimir Bedeković o determinizmu i indeterminizmu«, *PIHFB* 42/1 (2016), pp. 83–92.
24. »Historiografija – najslabija karika u Petrićevu lancu znanosti«, *PIHFB* 42/2 (2016), pp. 283–292.
25. »Što je doista indukcija u Rudera Boškovića?«, *PIHFB* 43/2 (2017), pp. 417–436.

Godišnjak za povijest filozofije

1. »Đuro Pulić o otkriću znanstvenih teorija«, *Godišnjak za povijest filozofije* 3 (1985), pp. 52–58.

Zbornici

1. »Dr. Vladimir Filipović – baština za generacije«, u: Erna Banić-Pajnić, Mihaela Girardi-Karšulin i Ljerka Schiffler (ur.), *Vladimir Filipović: život i djelo (1906–1984)* (Zagreb: Institut za filozofiju, 2008), pp. 35–41.

2. »Marija Brida (1912. – 1993.) o H. Bergsonu«, u: Luka Boršić i Ivana Skuhala Karasman (ur.), *Hrvatske filozofkinje* (Zagreb: Institut za filozofiju, 2017), pp. 177–184.

Monografija

1. *Život i djelo Splitsanina Jurja Politea* (Zagreb: Institut za filozofiju Sveučilišta u Zagrebu, 1977), 211 pp.

Ivana Skuhala Karasman

Ivica Martinović
ivicamartinovic082@gmail.com